Ladino

Ladino, även kallat **judisk spanska**, är ett ibero-romanskt språk som härstammar från de olika former av spanska som talades av den judiska befolkning som förvisades ur Spanien 1492.

Redan i Spanien innehöll judisk spanska ett antal hebreiska och arabiska ord. Efter diasporan från Spanien spred sig språket och anammade flera ord från omgivningen, där de sefardiska (judisk-spanska) judarna bosatte sig, huvudsakligen turkiska, även grekiska och diverse slaviska språk och med ökad utbildning även franska och italienska. I dag finns den ladinotalande befolkningen, sefardiska judar, huvudsakligen i Israel, men även i östra medelhavsområdet, USA och Frankrike. Språket skrevs till en början med en variant av det hebreiska alfabetet (rashi-skriften), men skrivs numera huvudsakligen med latinsk skrift.

Den största koncentrationen av ladinotalande (över 50 000 personer) fanns före Förintelsen i den grekiska staden Thessaloniki, där mer än halva befolkningen behärskade ladino och även en del icke-judar lärde sig att tala det.

Idag behärskas ladino enligt olika källor av 110 000–400 000 människor (60 000, enligt Jerusalem Post), varav cirka 110 000 uppges ha språket som modersmål, i framförallt Israel, därefter bland annat Turkiet, Grekland, och USA.[1][2][3][4]

ladino	
'dzhudezmo, *spanyol* *גודיאו-איספאנייול*	
Talas i	Israel, Turkiet, m.fl.
Region	Östra medelhavsområdet
Antal talare	110 000–400 000 (varav 110 000 som modersmål)
Status	hotat
Språkfamilj	**ladino**
Officiell status	
Officiellt språk i	inget
Språkmyndighet	Alliance Israelite Universelle
Språkkoder	
ISO 639-2	`lad (http://www.loc.gov/standards/iso639-2/php/langcodes_name.php?code_ID=253)`
ISO 639-3	`lad`
SIL	LAD

Ladino har en stor kanon av traditionella sånger, som har tolkats av ett stort antal artister och grupper. Den israeliska sångerskan Yasmin Levy (född 1975) har ökat uppmärksamheten för ladino genom att sedan cirka år 2000 sjunga dels egna sånger, dels sådana som hennes far Yitzhak Levy hade dokumenterat. Yitzhak Levy var kompositör och kantor och utförde omfattande forskning kring den långa och rika historien för ladinomusik och kultur. Han var också redaktör för ladino-tidskriften Aki Yerushalayim. Han ägnade sig bland annat åt att leta upp personer som fortfarande talade ladino och som mindes melodier och sånger på ladino. Han dokumenterade sedan sina resultat i syfte att bevara denna krympande kultur för eftervärlden. Den svenska jazzsångaren Hayati Kafe har sjungit in låtar på ladino.

Likväl har det svenska bandet Savor de Ladino med Soul/pop & jazzsångerskan Sandra Marielle Hansson-Cehic, @sandra_marielle_artist, spelat in och framträtt mellan 2012 och 2015, med nykomponerade låtar av Yair Sapir! Musiken går att finna både på Savor de Ladinos egna sidor på You Tube och Facebook.

Bidrag kan också finnas på Sandra Marielles egen Facebook och Instagram med söknamn @sandra_marielle_artist!

Källor

1. ^ http://www.endangeredlanguages.com/lang/lad, som även nämner bland annat Balkan och nordafrikanska länder.
2. ^ https://www.ethnologue.com/19/language/lad/
3. ^ http://www.omniglot.com/writing/ladino.htm
4. ^ https://www.jpost.com/Magazine/Features/Ladino-lingers-on-in-Brooklyn-barely

Externa länkar

- Ladinokomunita - Ladino Preservation Council (http://www.sephardicstudies.org/komunita.html)
- Ladinotidskriften Aki Yerushalayim (https://web.archive.org/web/20160807160032/http://www.aki-yerushalayim.co.il/index.htm)
- La página del ladino (https://web.archive.org/web/20060926022458/http://inicia.es/de/ladino/)
- Omniglot - Writing systems and languages of the world: "Ladino (djudeo-espanyol)" (http://www.omniglot.com/writing/ladino.htm)
- Socolovsky, Jerome. "Lost Language of Ladino Revived in Spain", *Morning Edition*, National Public Radio, March 19, 2007. (http://www.npr.org/templates/story/story.php?storyId=8989551)

Wikipedia har en ***upplaga på ladino***.

Hämtad från "https://sv.wikipedia.org/w/index.php?title=Ladino&oldid=47571097"

Sidan redigerades senast den 28 april 2020 kl. 14.51.

Wikipedias text är tillgänglig under licensen Creative Commons Erkännande-dela-lika 3.0 Unported. För bilder, se respektive bildsida (klicka på bilden). Se vidare Wikipedia:Upphovsrätt och användarvillkor.